

Hvad er depression og hvordan behandler man det?

Poul Videbech

Professor, overlæge, dr.med.

Center for Neuropsykiatrisk Depressionsforskning

Psykiatrisk Center Glostrup

Deklaration af interessekonflikter

- Jeg har ingen
  - plads i noget firmas bestyrelse eller advisory board
  - økonomisk tilknytning til noget medicinalfirma
  - aktier i noget medicinalfirma (desværre...)

Depression er fordømmenes holdeplads

- ”Deprimerede mennesker er bare forkælede, der vil være lykkelige”
- ”Depression går altid over af sig selv”
- ”Jeg har prøvet at være ked af det og da lærte jeg ....
  - man skal bare tage sig lidt sammen
  - man skal bare tænke positivt”

Depression er en langt værre sygdom end mange tror

- Den er hyppig
- Den vender tilbage
- Den kan blive kronisk
- Medfører betydeligt handicap
- Den ses hyppigt sammen med legemlig sygdom
- Den kan i visse tilfælde skade hjernen og øge risikoen for demens
- Det er meget dyrt for samfundet
- Den hyppigste årsag til selvmord: ubehandlet depression

Depressions- symptomer

Følelser

Tristhed
Nedtrykthed
Sortsyn
Tab af interesser
Nedsat selvværd

Tanker

Kognitive svigt
Ubeslutsomhed
Håbløshed
Bearbejdning af fortiden
Selvmordstanker

Kropslige reaktioner

Træthed
Nedsat energi
Nedsat appetit
Søvnløshed
Nedsat sexlyst
Forstoppelse
Smerter

Adfærd

Isolationstendens
Nedsat mimik
Forstenethed
Uro
Rastløshed

Kan være en meget svær diagnose at stille....

- Særligt når den er let til moderat
- Man kan ikke stille den på sig selv
- Kræver betydelig erfaring at stille
- Kræver flere samtaler / observationer
- Kræver god tid
- Kan ikke stilles med simpelt spørgeskema
- Kræver kendskab til baggrund (familieliv, arbejde osv)
- Vigtig at skelne fra stress / sorg-reaktioner

Tidlig stress: fx

- Grov vanrøgt
- Incest
- Tidlig død af forælder

Opvækst
vilkår

Ydre stress

Arbejds miljø
Dødsfald
Alvorlig sygdom
o.m.a.

Biologisk
sårbarhed

Legemlige
påvirkninger

Arvelige forhold
Hjerneskode

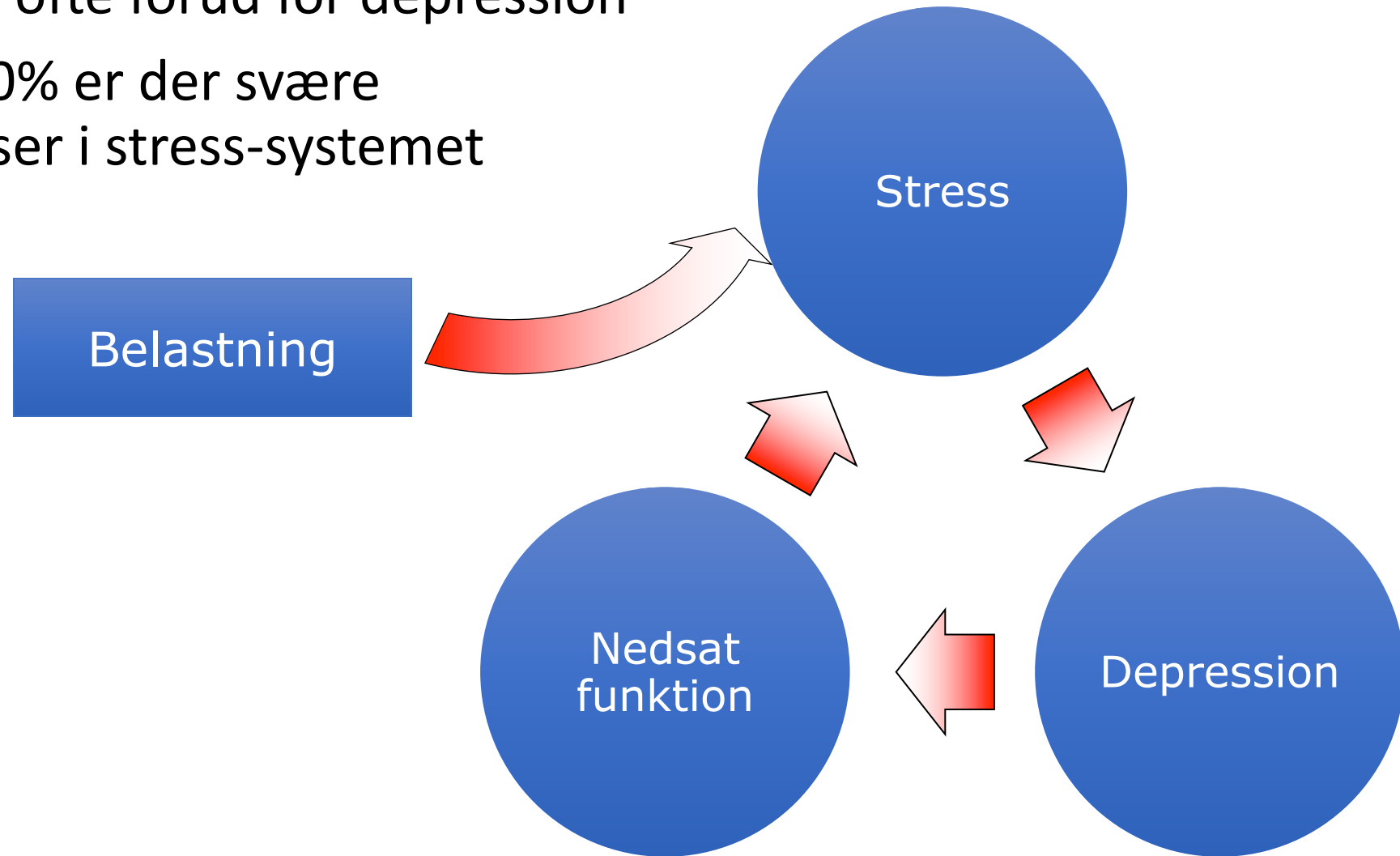
Forgiftninger
Sygdomme:

- Stofskiftesygdomme
- Visse vitaminmangel sygdomme
- Blodprop i hjernen₇

Depression

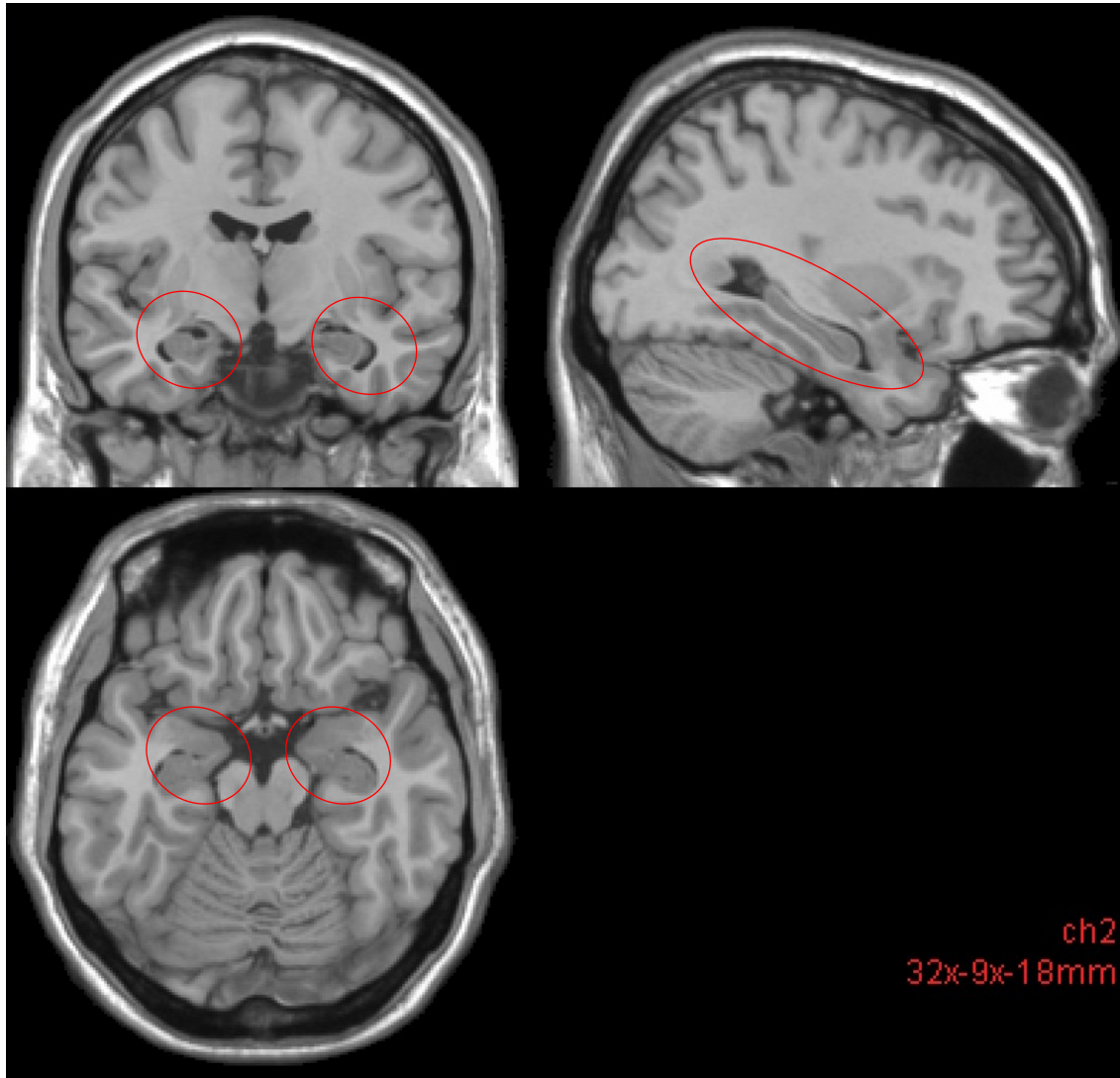
Depression og stress

- Stress går ofte forud for depression
- Hos ca. 50% er der svære forstyrrelser i stress-systemet

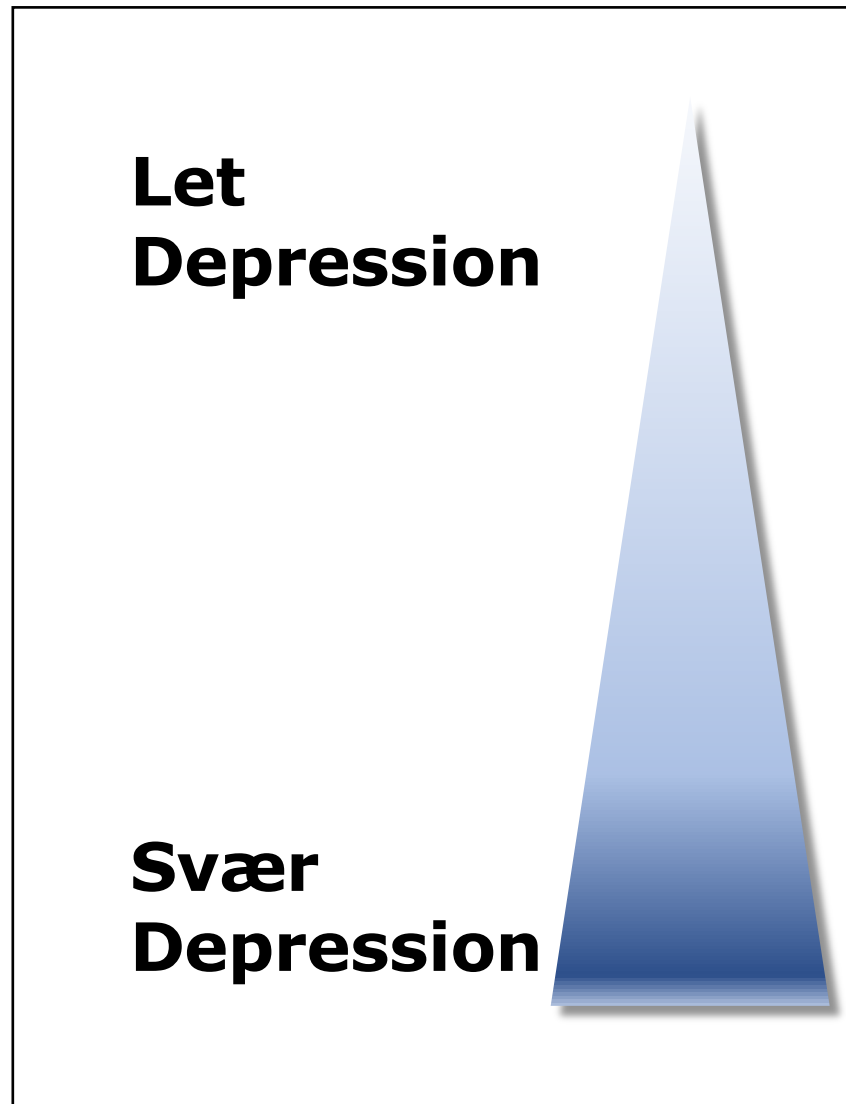

Hippocampus svind ved depression og langvarig stress

- Tendens til svind af hippocampus ved depression
- Værre ved flere depressioner
- Værre ved ubehandlet langvarig depression
- Påvirker ens hukommelse og anden kognition

Hvordan skal vi behandle depression?

Behandling:

Ingen behandling

**Støttende
samtaler**

**Samtaleterapi
evt. medicin**

**Medicin +
Samtaleterapi afpasset efter
patientens tilstand**

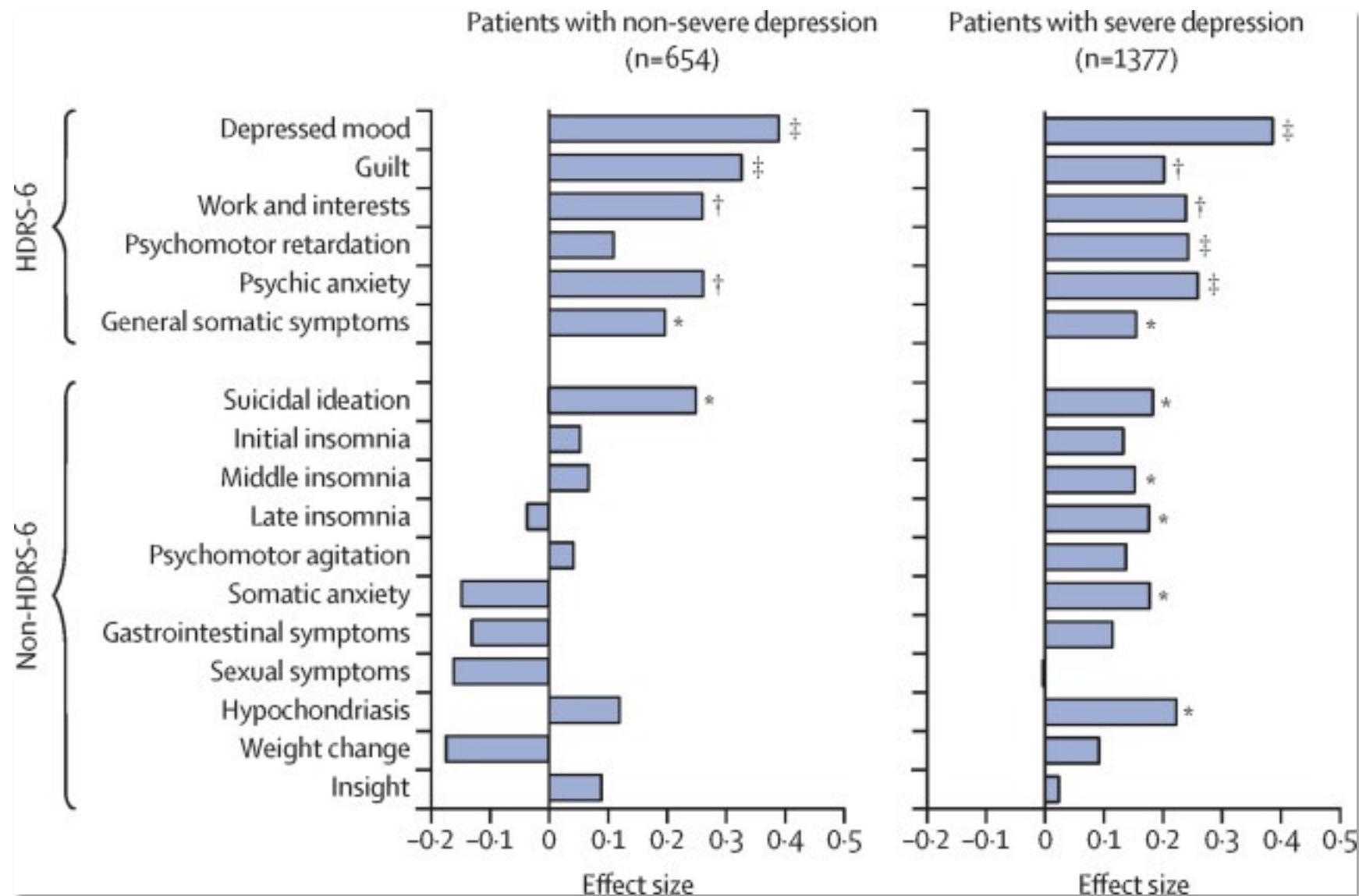
ECT

Hvad hjælper antidepressiva så på?

1377 med svær depression:
>27 point på HDS-17.

654 med let-moderat depression:
<18 point på HDS-17

Hieronymus et al. 2019

Hvornår skal man bruge antidepressiv medicin?

- Overvej bl.a.
  - Depressionens sværhedsgrad
  - Tidligere medicinsk behandling
  - Er der reaktivitet?
  - Årsager til aktuelle depression?
  - Opvæksthistorie (incest, vanrøgt etc)
- Vær opmærksom på bipolar sygdom
- samt psykotiske symptomer

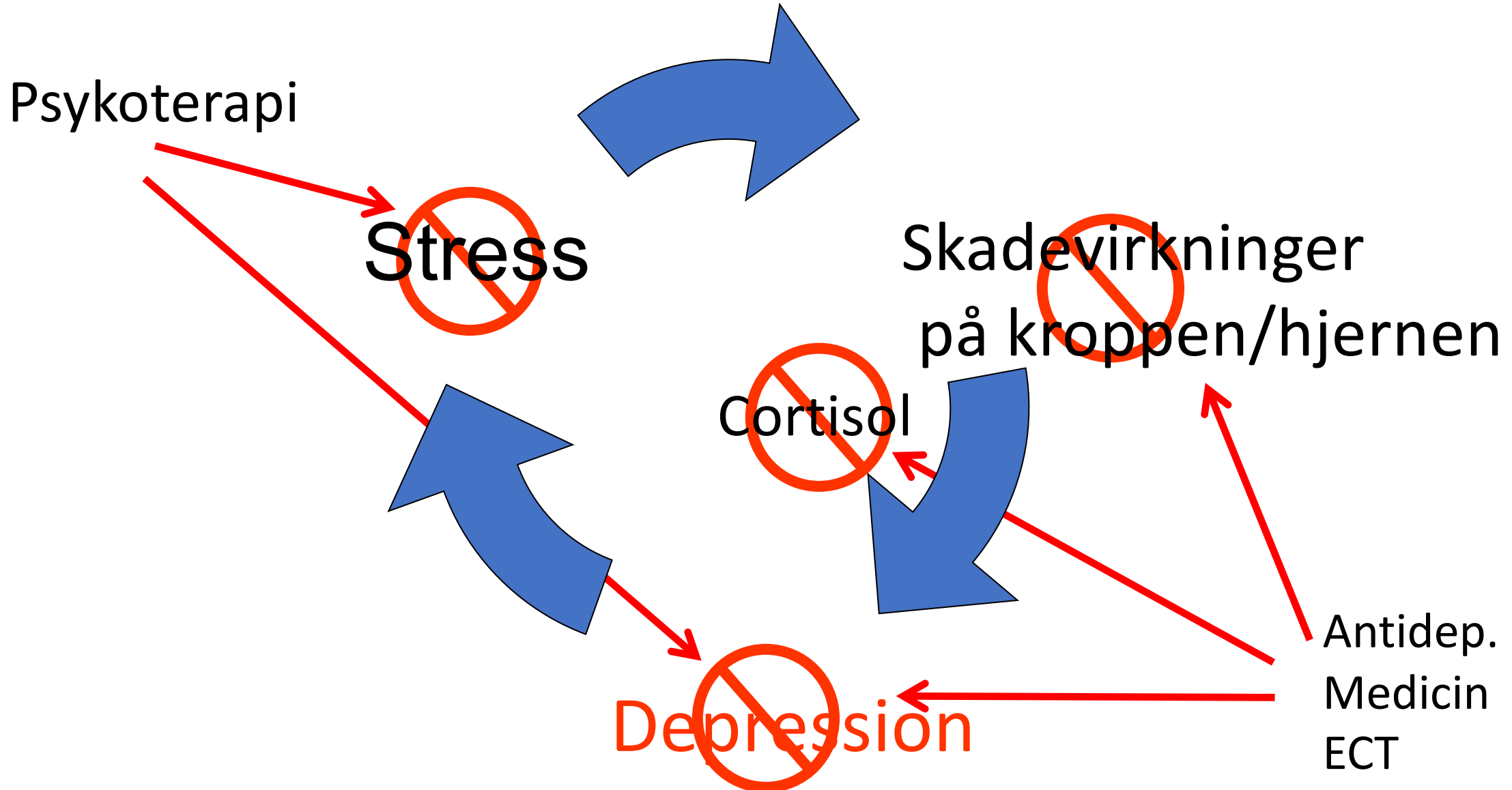
Effektiv psykoterapi

- Kognitiv terapi & Interpersonel psykoterapi
- Korttidsterapi (12-14 gange, 1 gang ugentligt)
- Virker efter et par måneder
- Dokumenteret effektive
- Fokus: her og nu situationen
- “Hjemmearbejde”
- Successrate: 50-60 %
- Kan glimrende kombineres med medicin
- Forebyggende: Mindfulness kan virke

Kombination af psykoterapi og medicin mod depression (Cuijpers et al. 2021)

- 101 studier med 11.910 patienter inkluderet
- Kombineret behandling var mere effektivt end
  - Psykoterapi alene
  - Farmakoterapi alene
- Ingen signifikant forskel mellem psykoterapi alene og farmakoterapi alene
- Mht. acceptabilitet:
  - Kombineret behandling og
  - Psykoterapi alene
  - var mere acceptable end farmakoterapi alene

Virksomheden af behandling?

Psykotisk depression

- Udover de depressive symptomer
  - Vrangforestillinger
    - Skyld, straf, fallit
    - Død
    - Organer er rådnet op
  - Hallucinationer
    - Hånende stemmer
    - Stemmer, der opfordrer til selvmord
- ”Livet er ikke værd at leve, og det bliver aldrig bedre”
- ”Mine børn er bedre tjent med, at jeg ikke er her”
- Selvneglekt: Ingen mad eller drikke
- Behandling
  - Intet respons på psykoterapi alene
  - Dårlig effekt af antidepressiv medicin
  - Fremragende respons på ECT

Antidepressiv medicin

- Gunstig effekt på omkring 60-70%
- Flere forskellige typer
  - SSRI: sertralin, citalopram, escitalopram
  - Dual-action: venlafaxin, duloxetin
  - TCA: Noritren, klomipramin
  - Andre
- Meget forskellig bivirkningsprofil

Oversigt over bivirkninger

	Seda- tion	Søvn forst.	Antikol Biv.	Kvalme	Agitation	Vægt- øgning	Sex. Forst.
TCA	++	+	+++	+	0	++	++
SSRI	0	++	+	++	+	0	++
SNRI	0	++	0	++	+	0	+
NaSSA	++	0	+	0	0	++	0
MTa	++	0	0	0	0	0	0
Multi	0?	+++?	0	++	+?	0?	+?

ECT – ved flg. sygdomme

- Svære depressioner (Høj selvmordsrisiko)
- Andre depressioner, der ikke har responderet på anden behandling
- Manier
- Sjældnere
  - Skizofreni
  - Delirium acutum - livsreddende
  - Andre

Hvordan foregår ECT behandlingen?

- Forundersøgelser
  - Evt. medicinske sygdomme optimalt behandlet
- Fastende patient
- Anæstesi ved narkoselæge
- Behandlingsserie ca. 8-12 behandlinger, 3 gange ugentlig
- EEG monitorering

Kognitive forandringer efter ECT

- Konfusion
- Hukommelsespåvirkning (Amnesi)
  - Fremadrettet hukommelsespåvirkning (Anterograd amnesi)
  - Bagudrettet hukommelsespåvirkning (Retrograd amnesi)
- Afhængigt af elektrode-placering (uni/bilateralt)
- **Men** depression medfører *i sig selv* hukommelses-problemer (restdepression)

Konklusioner vedr. kognitive forstyrrelser

- Ingen *målbare* kognitive problemer efter få uger
- Tværtimod *bedring* af flere kognitive domæner
- Ingen påvirkning af IQ
- Men: i dagene efter behandlingen
  - Moderat til store deficits vedr.
    - Episodisk hukommelse
    - Eksekutivfunktion
- Men nogle mennesker klager over permanente huller i erindringen
- Ikke udtryk for hjerneskade

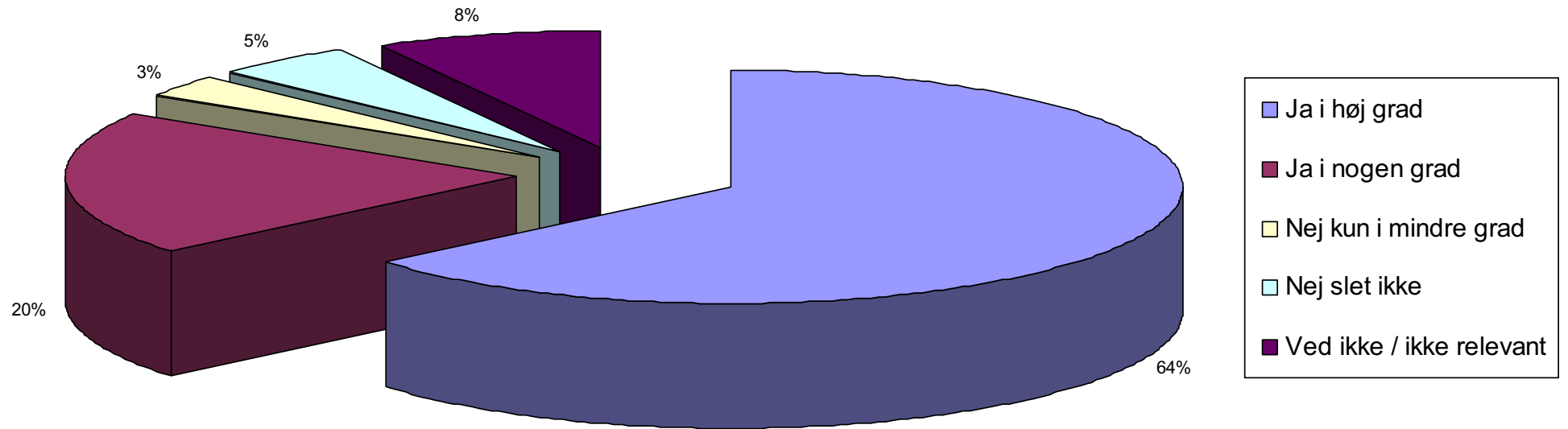
Medfører ECT hjerneskade?

- Dyrestudier:
  - Hjernens opbygning
  - Celletællinger (spec. hippocampus)
  - Samme dosis pr. kg, ventilation på ren ilt osv
- MR-scanninger før og efter en behandlingsserie
- Måling af S100B, NSE og andre stoffer
- Har ikke givet holdepunkter for hjerneskade

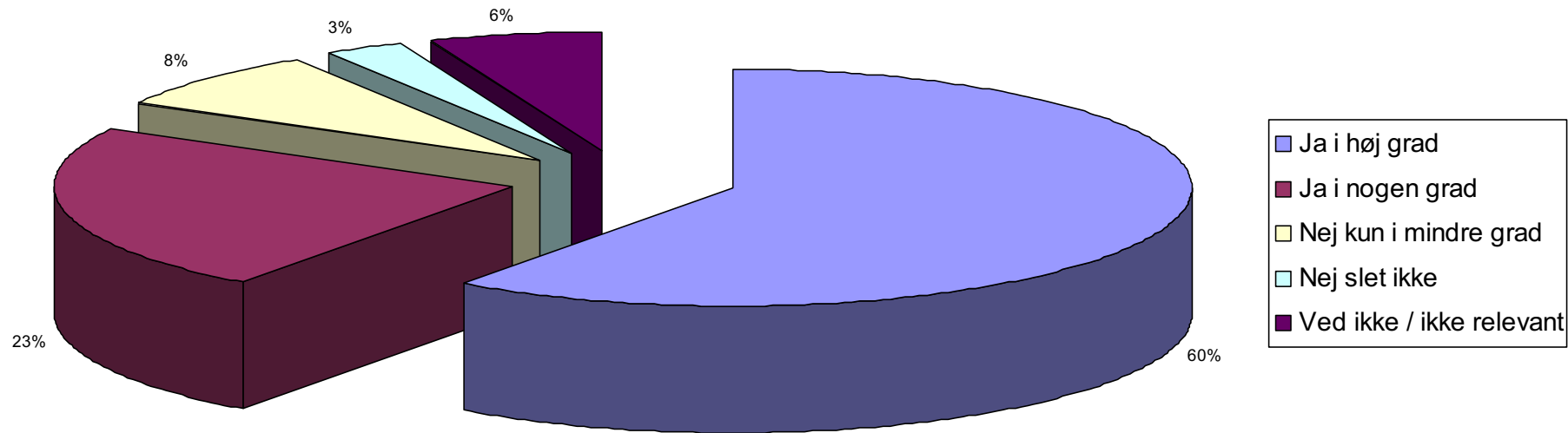

Føler du nu at du havde brug for ECT-behandlingen?

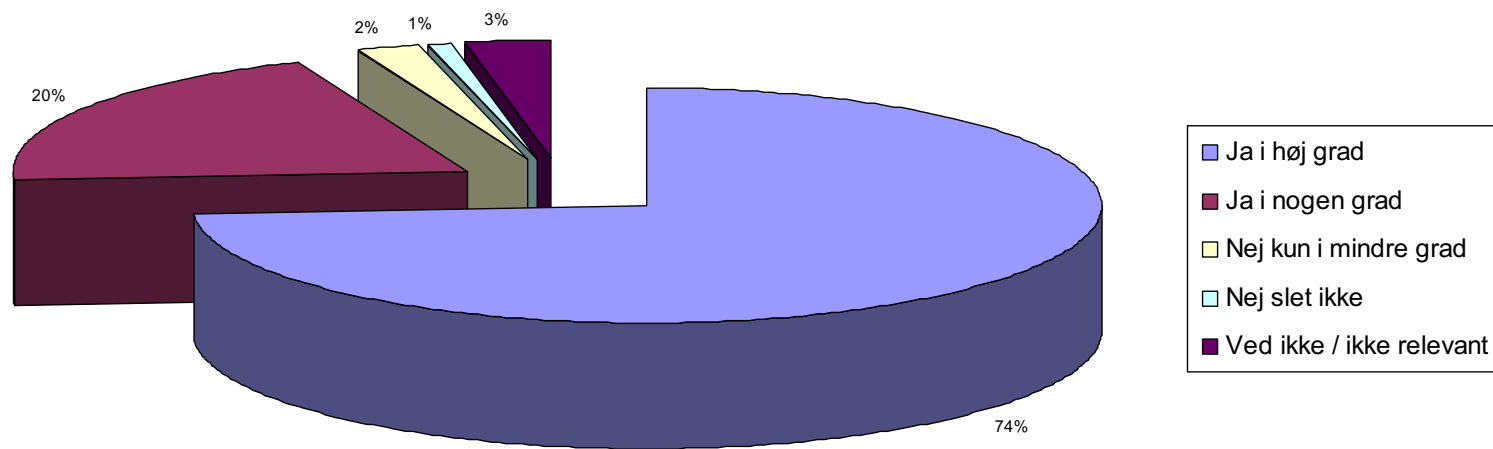
64 % + 20 % = 84 % svarede Ja i høj grad / i nogen grad

Føler du at du har haft god effekt af behandlingen?

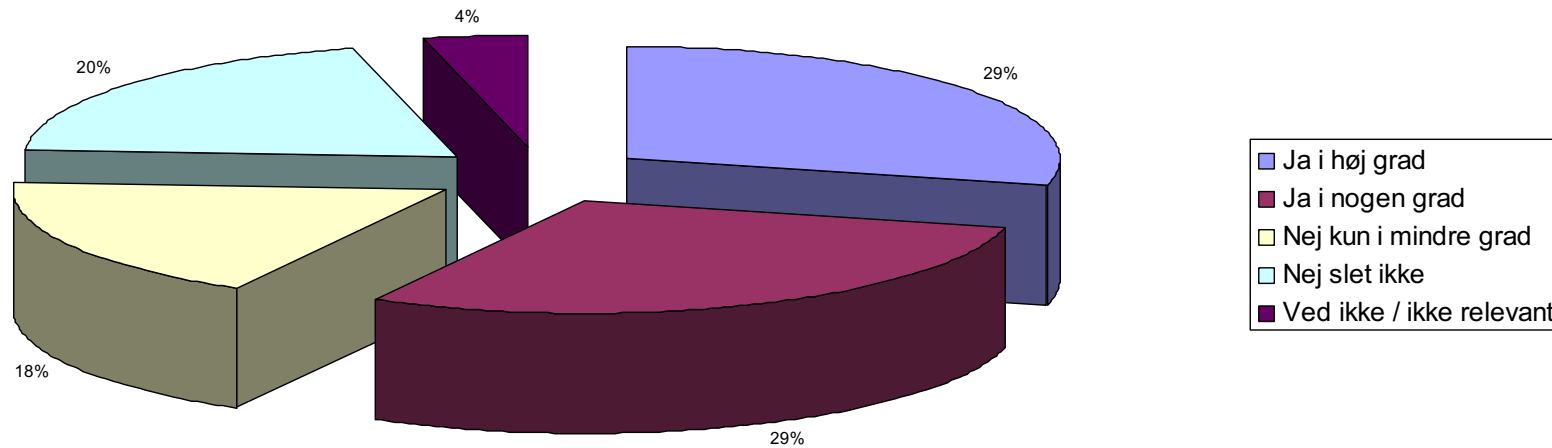
60 % + 23 % = 83 % svarede Ja i høj grad / i nogen grad

Er du alt i alt tilfreds med ECT-behandlingen?

74 % + 20 % = 94 % svarede Ja i høj grad / i nogen grad

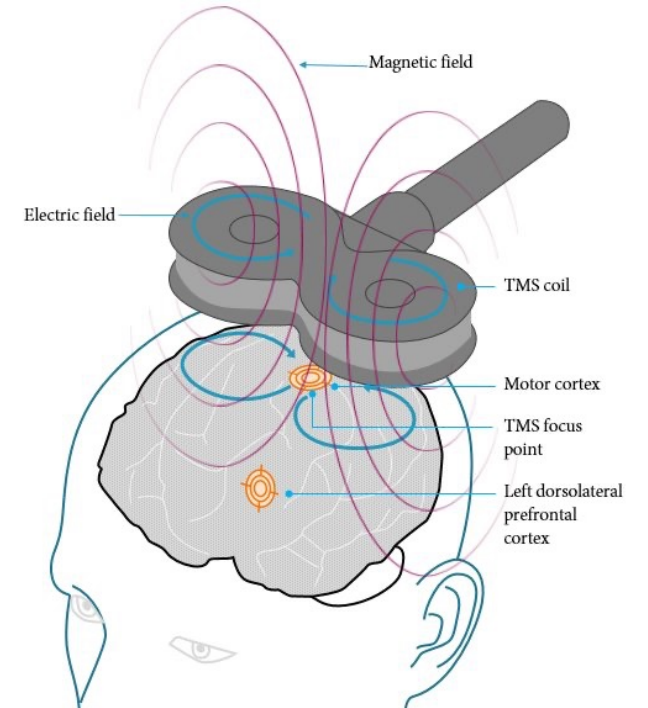
Har du efter behandlingerne er afsluttet været plaget af hukommelsesbesvær?

$29\% + 29\% = 58\%$ svarede Ja i høj grad / i nogen grad

$18\% + 20\% = 38\%$ svarede Nej kun i mindre grad / Nej slet ikke

Hvad er Transkraniel Magnet Stimulation (rTMS)?

Vågen pt.

Stimulationen tager ca. 20 minutter

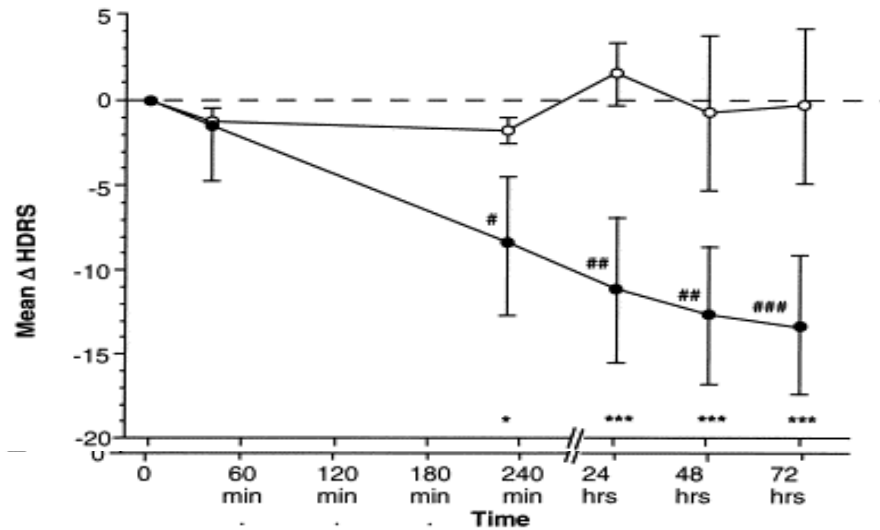
Dagligt i fx 2 uger

Højfrekvent stimulation kan være lidt ubehagelig

TMS kan ikke erstatte ECT (endnu). Desværre.

- Ville være langt billigere
- Intet behov for narkose
- Færre bivirkninger

Berman 2000: Ketamin

8 behandlingsrefraktære ptt.
Ketamin hydrochlorid
(total dosis 0.5 mg/kg)
infunderet over 40 min.

(Anæstesi:
Initialt 0,5-1 mg/kg
Infusion. 0,5-3 mg/kg)

Psilocybin (I)

- Psykedelisk psykoterapi i 1960'erne
- Stimulerer serotonin-systemet
- Hallucinogent:
  - Rusen varer et par timer
  - Meget afhængig af setting
  - Forvrængning af tiden, former og farver
  - Større introspektion, oplevelse af opløsning af selvet
  - Fornemmelse af forbindelse med andre
- Bad trips: angstanfald, selvskade, paranoid psykose, selvmord
- Falske erindringer
- Flashbacks

Psilocybin (II)

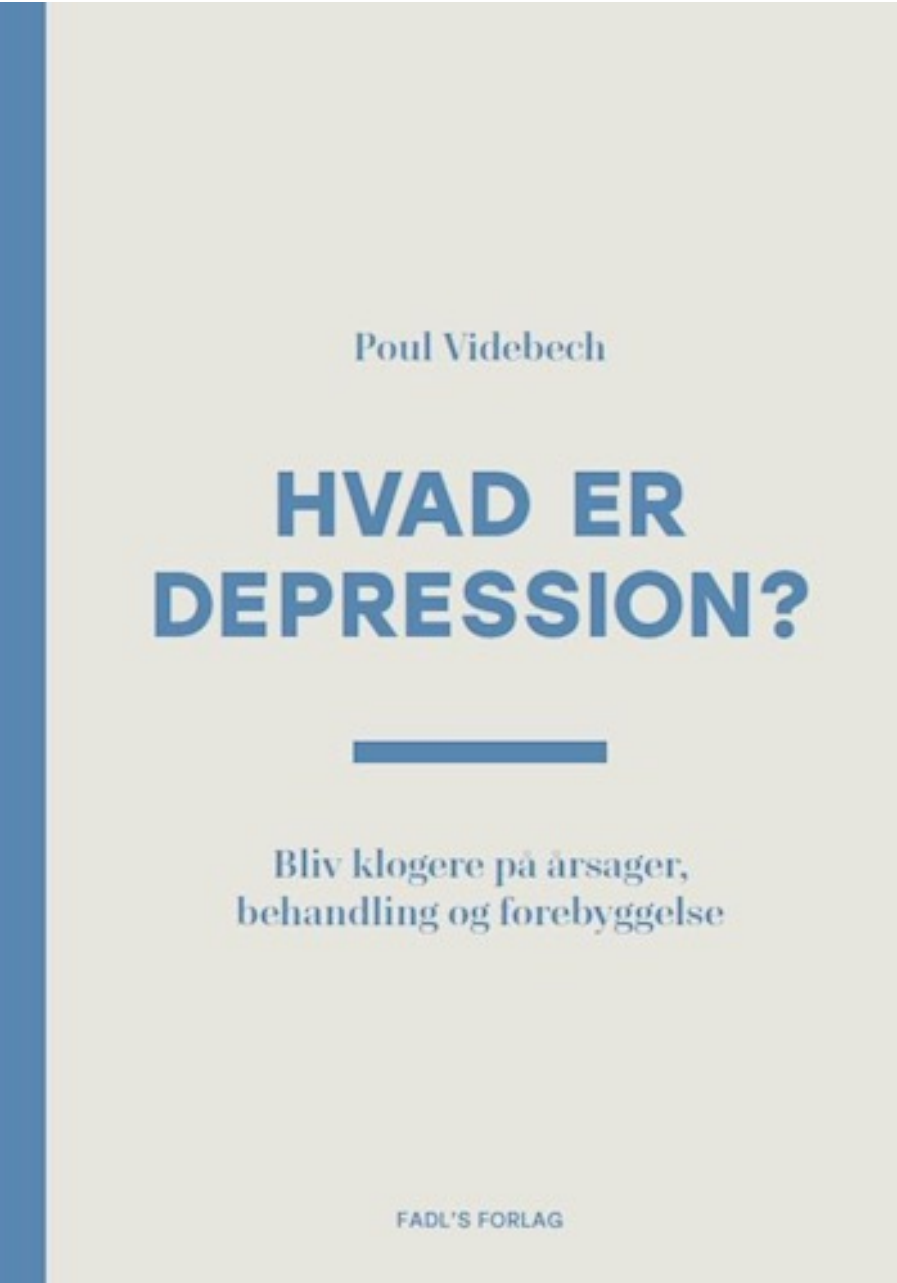
- Forskning i behandling af depression (RCT)
  - Små studier, problemer med blindingen
- Aktuel dansk forskning:
  - På raske kontrolpersoner
  - På deprimerede (Aalborg)

Psilocybin session på Johns Hopkins universitet

Konklusioner

- Depression er en forfærdelig sygdom
- Depression medfører ofte skader på hukommelsen
- Depression kan sandsynligvis medføre hjerneskade
- Psykoterapi hjælper
- Medicin hjælper
- ECT er særdeles effektivt (80%)
- Kognitive bivirkninger kan være ubehagelige
- Der forskes i flere andre typer behandlinger

Poul Videbech

HVAD ER DEPRESSION?

Bliv klogere på årsager,
behandling og forebyggelse

FADL'S FORLAG